

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av mangårdsbyggnaden på Persbols gård (Perbo 1:60) Visnum, Kristinehamn, Värmland

Linderson, Hans

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2014). *Dendrokronologisk analys av mangårdsbyggnaden på Persbols gård (Perbo 1:60) Visnum, Kristinehamn, Värmland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2014:55). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

26 Sept. 2014

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2014:55
Hans Linderson**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV MANGÅRDSBYGNADEN PÅ
PERSBOLS GÅRD (PERBO 1:60) VISNUM, KRISTINEHAMN, VÄRMLAND**

Uppdragsgivare: Lars Olsson Persbols gård 681 92 Kristinehamn

Område: Värmland Kristinehamn Prov nr: 73263-267 Antal sågprov: 5

Dendrokronologiskt objekt: prov 1-4 takstolar, prov 5 övre bjälklag exakt placering är okänd

Resultat:

Prov Nr Borr Såg	Dendro nr:	Prov dokumentation V=stock Varv	Träd- slag	Antal år; 1 radier om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår ± n(antal år) V(vinterhalv-året)
1	73263	takstol	Tall	144	Sp 55, W	1846	V 1846/47
2	73264	Takstol	Tall	113	Sp 54, W	1846	V 1846/47
3	73265	Takstol	Tall	47	Sp 31, W	1772	V 1772/73
4	73266	Takstol	Tall	95	Sp 8, ej W	1797	1849 ± 10
5	73267	Övre bjälklag	Gran	104	W	1762	V 1762/63

Kommentarer till ovanstående tabell

Takstolorna får två skilda dateringar, tre dateras till **vinterhalvåret 1846/47** prov 4 har en bredare felmarginal men täcker avverkningstiden. Prov 3 dateras till vinterhalvåret 1772/73, detta prov är taget från samma område som de övriga tre, sannolikt samma bestånd. Om denna uppträder instucken i huvudgruppen så bör den rimligen vara återanvänd, annars kan delar av husets takstol var uppförd 1773. I detta läge kan man dra slutsatsen att **byggnaden/ byggnadsdelen i sin nuvarande utformning är uppförd 1847 eller något år senare.**

Ur det övre bjälkaget har tagits ett prov. Varnad av ovanstående resultat så bör en viss försiktighet inställa sig vid tolkningen av dateringen, **vinterhalvåret 1762/63**. Ett scenario skulle kunna vara att övre bjälklag verkligen är uppförd 1763, vilket i så fall skulle ge byggnadens ålder eller rättare minsta ålder. Det finns en risk att det undersökta virket är en återanvändning. Att granen dateras med endast ett prov tyder på att den har vuxit på samma ställe som tallvirket har gjort.

Virkets proveniens är sannolikt lokal, bästa dateringskällan är virke som är undersökt på fogdegården i Väse. Min bedömning är att virket från Väse är hämtat närmare Persbols-gården. Tallvirket från 1800-talet är ett mycket tätvuxet med väl utvecklad kärna. Detta signalerar att virket inte har vuxit i anslutning till jordbruksmark utan snarare fattigare skogsmark.

Tack till Krister Larsson Marieholm som förmedlat detta uppdrag.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet

Kompetterande prover insända inom ett år debiteras endast provkostnaden

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891